

Cultuurbeoefening in Den Haag Stand van zaken vrijetijds kunsten 2022

CultuurSchakel zet cultuurbeoefening actief op de kaart van Den Haag. Wij vinden dat alle inwoners van onze stad moeten kunnen meedoen aan kunst- en cultuuractiviteiten in hun vrije tijd. Dit is goed voor de persoonlijke ontwikkeling van iedereen, draagt bij aan sociale cohesie en aan een levendige stad. Wij ondersteunen, adviseren en geven subsidie aan bijna 500 Haagse culturele organisaties, projecten gezelschappen, verenigingen en stichtingen die dit mogelijk maken.

Met *cultuurbeoefening* bedoelen we het zélf actief bezig zijn in je vrije tijd met bijvoorbeeld muziek, toneel, *street art*, tekenen of schilderen, dans, games, *cross-overs*, schrijven, fotografie, *spoken word*. Dit kan individueel of in groepsverband, bijvoorbeeld bij een vereniging, stichting, dansschool.

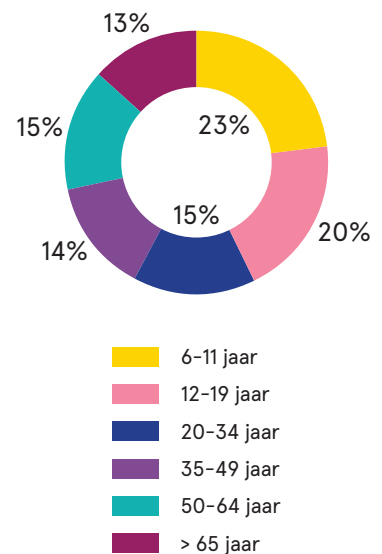
HAAGSE CULTUURBEOEFENAARS

FACTS

65% van de kinderen tussen 6 en 11 jaar is kunstzinnig of creatief bezig in de vrije tijd. Vanaf 65 jaar is dat nog 13%.

Cultuurbeoefenaars zijn sterk vertegenwoordigd onder groepen met een lager inkomen.

Cultuurbeoefenaars bezoeken vaker films, theater of concerten en lezen meer dan mensen die niet aan cultuurbeoefening doen. Ook doen ze vaker vrijwilligerswerk, zijn ze bestuurslid bij hun club of bereid om donaties te doen voor cultuur.

CONCLUSIE

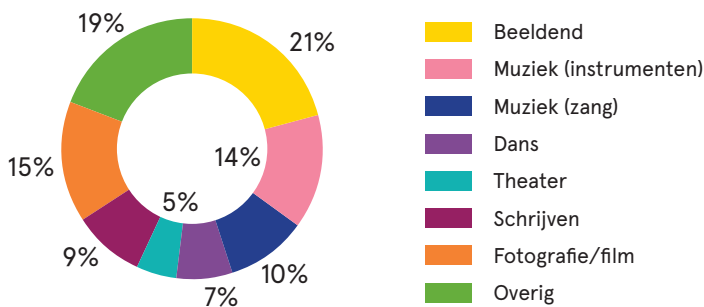
Cultuurbeoefening is een belangrijke motor om alle vormen van cultuurdeelname te vergroten, ongeacht leeftijd of inkomen. Door cultuurbeoefening (meer) te ondersteunen en te faciliteren, wordt indirect ook cultuurbezoek versterkt. Zo werken we aan een brede basis voor beleving van kunst en cultuur in de stad.

252.227 van alle 548.320 Hagenaren zijn cultuurbeoefenaar in hun vrije tijd. Dat is 46% van alle inwoners.

Landelijk doen 43% van de Nederlanders van 6 jaar en ouder zelf iets kunstzinnigs of creatiefs in de vrije tijd.

WAT DOEN HAAGSE CULTUURBEOEFENAARS

FACTS

De meest individuele beoefening is schrijven, gevolgd door het bespelen van een muziekinstrument, fotografie en film. Theater en dans worden meestal in groepsverband gedaan.

De lichte stijging van solistische activiteiten en het aanbod van online lessen gaat ten koste van de professionele aanbieders van (groeps)lessen.

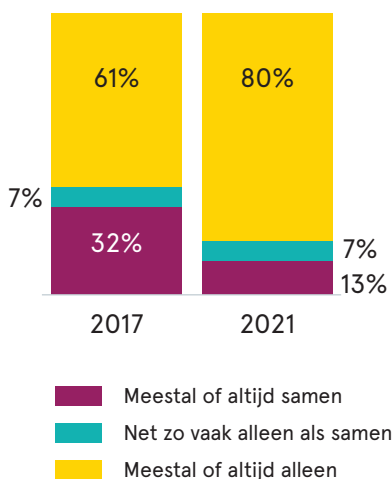
CONCLUSIE

Door de huidige inflatie en stijgende armoede staan uitgaven aan kunst en cultuur opnieuw onder druk. Individuele lessen voor kinderen bijvoorbeeld worden bijna onbetaalbaar voor steeds meer Haagse inwoners.

TIP

Investeren in cultuurbeoefening door de jeugd legt een basis voor een leven lang cultuur, zowel als beoefenaar als participant.

... EN MET WIE

FACTS

In vier jaar tijd zakte het percentage cultuurbeoefenaars dat lid is van een vereniging of een informele groep van 41% naar 30%.

Momenteel staan er 130 Haagse verenigingen en stichtingen die zich bezighouden met cultuurbeoefening geregistreerd bij de KvK. Merendeels koren en orkesten, gevolgd door dansscholen/-groepen en theater-/toneelgroepen.

Er zijn minstens zoveel andere organisatievormen: dansscholen, zzp'ers- of VOF-collectieven en andere informele groepen. De sector is divers en het aanbod ruim. Dit blijkt uit de belangstelling voor onze IMPULS! Herstelregeling in 2022 (zie hiernaast). Hierin zijn 132 aanvragen goedgekeurd voor een totaalbedrag van € 259.778,-. De helft van de aanvragers is geen traditionele stichting of vereniging.

Ter compensatie van de geleden schade en om stichtingen en verenigingen weerbaar voor de toekomst te maken, lanceerde CultuurSchakel in 2022 de IMPULS! Herstelregeling. Hiervoor is € 250.000 euro beschikbaar gesteld door de gemeente Den Haag om te verdelen over de vrijetijdskunstensector.

CONCLUSIE

Mede door de coronacrisis neemt de mate waarin mensen *samen* cultuur beoefenen sterk af. Cultuurbeoefening in groepsverband verdient daarom extra ondersteuning voor herstel en behoud van het grote en diverse aanbod in de stad.

TIP

Om cultuurbeoefening optimaal te stimuleren, te ondersteunen en adviseren, is het noodzakelijk een volledig beeld te hebben van het hele veld. Met de beschikbare middelen heeft CultuurSchakel weliswaar zicht op een groot deel van het veld, maar als onze focus verenigingen en stichtingen kan overstijgen, bieden we meer mensen kansen om aan cultuurbeoefening te doen.

UITDAGINGEN IN DE SECTOR CULTUURBEOEFENING

In 2018, vóór de coronacrisis, worden de vier problemen hier links landelijk door 89% van de verenigingen ervaren. In 2020 is dit aantal gegroeid naar 97% van de verenigingen.

De knelpunten en problemen in de sector Cultuurbeoefening tekenen zich steeds scherper af en vergroten onzekerheid en kwetsbaarheid. Terwijl de effecten van de coronacrisis nog niet zijn weggewerkt, brengen de huidige ontwikkelingen opnieuw problemen met zich mee.

FACTS

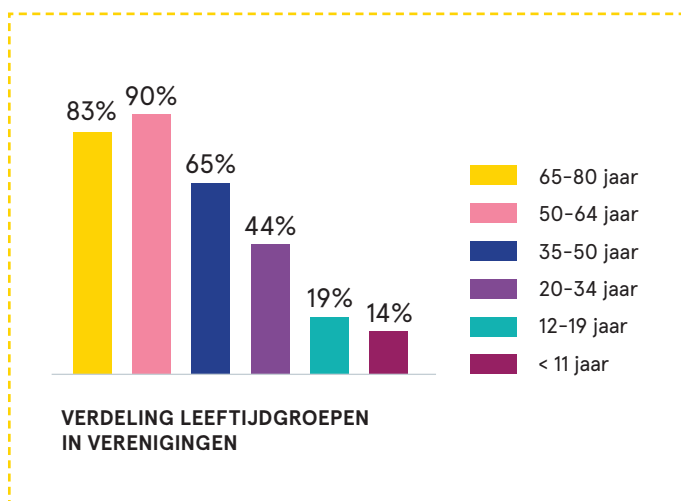
Mensen vanaf 50 jaar kom je in bijna alle verenigingen tegen. Het aandeel jongeren tot 19 jaar blijft achter.

Slechts bij 12% van de verenigingen verjongt het ledenbestand sinds 2020. Bij 39% van de verenigingen neemt de vergrijzing verder toe. 33% maakt zich zorgen over de ledendaling.

De ledendaling veroorzaakt een verarming van het aanbod. Zo verdwijnen bepaalde dansstijlen en een aantal muziekgroepen nu al uit de stad.

Bijna 50% van de verenigingen ervaart (meer) moeite met de werving van vrijwilligers/ bestuursleden.

1. Vergrijzing en ledenterugloop in verenigingen

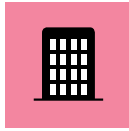
CONCLUSIE

Het is positief dat een groot aantal 50-plussers in groepsverband aan cultuurbeoefening doet. Verjonging van verenigingen is wel een belangrijk aandachtspunt.

TIP

Verbreding van het netwerk en ondersteuning hierbij vergroot de maatschappelijke oriëntatie en is een stimulans voor een jonger en divers ledenbestand.

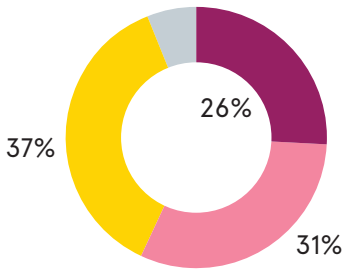

2. Beschikbaarheid en toegankelijkheid van locaties

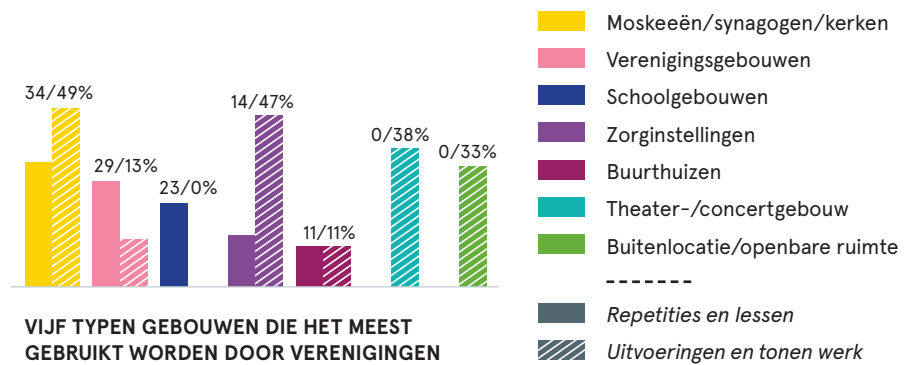
FACT

Het gaat zowel om problemen met de praktische beoefening van de culturele activiteit als met de fysieke toegankelijkheid van de locatie. Passende en betaalbare ruimten zijn beperkt beschikbaar en het aantal neemt steeds verder af.

- Wijkt uit naar een andere locatie
- Kiest voor een online platform of tool
- Heeft geen oplossing voor dit probleem

PROBLEMEN VAN HAAGSE VERENIGINGEN MET HUN LOCATIE TIJDENS DE CORONACRISIS

VIJF TYPEN GEBOUWEN DIE HET MEEST GEBRUIKT WORDEN DOOR VERENIGINGEN

CONCLUSIE

Alle beperkingen rondom locaties leiden direct tot minder kansen voor Haagse inwoners om aan cultuurbeoefening te doen.

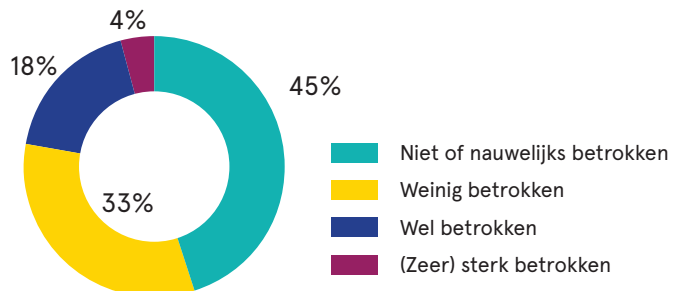
TIP

Meer locaties, betere ondersteuning bij het vinden en het gebruik van geschikte voorzieningen geven een belangrijke impuls aan cultuurbeoefening in groepsverband.

3. Maatschappelijke betrokkenheid

Met maatschappelijke betrokkenheid bedoelen we in hoeverre Haagse verenigingen zich actief oriënteren op de wereld om zich heen: of ze met partners samenwerken, zich actief inzetten om speciale doelgroepen te bereiken als publiek of als lid en of ze andere activiteiten organiseren buiten hun eigen discipline om.

FACTS

De meeste Haagse verenigingen werken samen met uiteenlopende partners, soms met meerdere tegelijkertijd. Ruim 50% zoekt partners binnen de eigen discipline of met professionele kunstenaars.

Ongeveer 30% werkt samen met zorg- en welzijnsorganisaties, verenigingen in een andere discipline of buurt-/wijkorganisaties.

20% tot 25% verbindt zich aan scholen, koepels, bonden of kerken, synagogen en moskeeën.

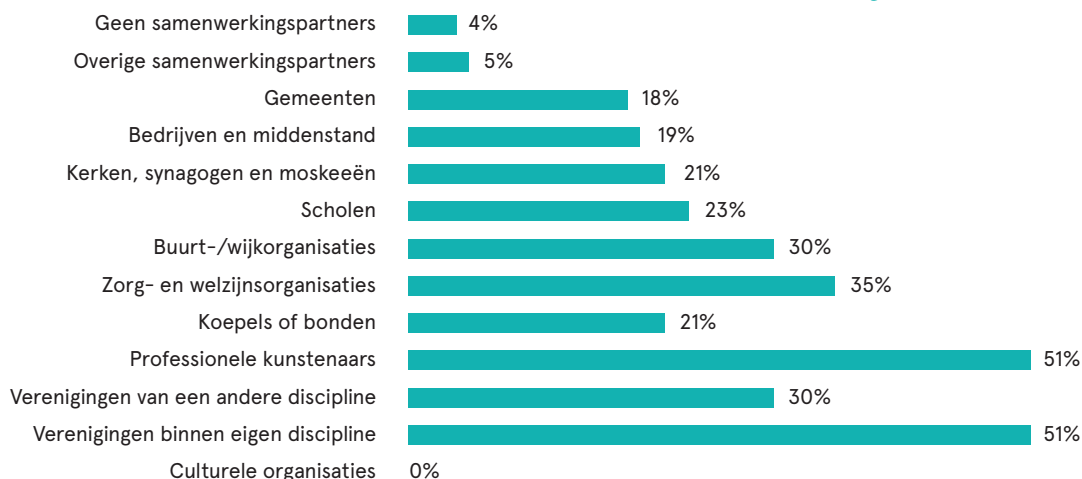
Opvallend is dat geen van de verenigingen aangeeft samen te werken met culturele organisaties.

CONCLUSIE

20% van alle verenigingen is gewoon tot sterk maatschappelijk betrokken. Samenwerking lijkt zich tot nu toe nog niet te vertalen in een proactieve houding om andere doelgroepen te bereiken of activiteiten te organiseren buiten de eigen discipline.

TIP

Door netwerken sector-overstijgend te versterken, zowel in de culturele sector als met het sociale domein, wordt de veerkracht en maatschappelijke relevantie van de sector Cultuurbeoefening vergroot.

WAAR VERENIGINGEN MEE SAMENWERKEN

4. Financiële knelpunten

De financiële knelpunten van Haagse aanbieders van cultuurbeoefening vloeien vooral voort uit de eerste drie problemen en door de zeer beperkte ondersteuningsstructuur van de gemeente en het Rijk. Mede hierdoor zijn aanbieders de afgelopen jaren meer op zichzelf teruggeworpen. Voor 23% van de verenigingen vormen dalende inkomsten uit optredens, exposities of contributies een direct probleem.

FACTS

De coronacrisis zorgde al voor een gemiddelde schade van € 4.805,-. De huidige inflatie en stijgende (huur) kosten maken de financiële knelpunten alleen maar nijpender. Orkesten vormen daarbinnen tot nu toe de grootste groep (72%).

De gemeente Den Haag besteedt € 103,00 per inwoner aan cultuur. Het bedrag dat aan cultuurbeoefening besteed wordt, is nog niet gespecificeerd.

CONCLUSIE

Financiële problemen zijn eerder gevolg van de eerste drie knelpunten, dan de oorzaak daarvan.

Versterking van de cultuurbeoefeningssector heeft dus vooral baat bij het aanpakken van deze drie andere knelpunten.

Ontwikkelingen, perspectieven en oplossingen

Er is een onderlinge relatie tussen de eerste drie problemen, die elkaar door de huidige inflatie en oplopende kosten in de greep houden. Mensen hebben minder te besteden, en kunst en cultuur uitgaven vallen dan vaak als eerste af. Organisaties hebben daardoor minder deelnemers of leden (en dus minder inkomsten), maar wel stijgende kosten.

We werken aan een stevigere en duurzame basis van de sector Cultuurbeoefening als we deze drie problemen aanpakken. Dat heeft effect als we ons op de gehele sector kunnen richten. Daarvoor moeten we het huidige beeld van het veld van verenigingen en stichtingen compleet maken door informele groepen, zzp'ers en andere organisatievormen eraan toe te voegen.

Het herstel na de coronapandemie vraagt, behalve om aandacht voor de infrastructuur, ook om investeringen voor het herstel van de sector Cultuurbeoefening. De landelijke aandacht en het bescheiden budget voor revitalisering is een begin. De sector vraagt echter zowel landelijk als lokaal om een structureel vervolg om de weerbaarheid en veerkracht te vergroten.

AAN WELKE ONDERSTEUNING HEEFT DE SECTOR ZELF BEHOEFTE OM DE UITDAGINGEN AAN TE PAKKEN? (VOLGENS LANDELIJK ONDERZOEK)

EEN LANDELIJKE
CAMPAGNE LEVERT DE
SECTOR ERKENNING OP

ONDERSTEUNING BIJ
VRIJWILLIGERSBELEID

GOEDE FACILITAIRE
VOORZIENINGEN
REALISEREN

NETWERKVORMING
STIMULEREN, SAMENWERKING
AANJAGEN EN VERBINDEN
MET ANDERE DISCIPLINES
EN HET SOCIALE DOMEIN

ADVIES BIJ VISIE EN
BELEIDSONTWIKKELING

LOKAAL
MAATWERK

CultuurSchakel

BRENGT JE VERDER IN KUNST EN CULTUUR IN DEN HAAG

Kunst en cultuur is van onschatbare waarde voor onze stad. Daarom werken wij aan een goed, divers, inclusief en levendig Haags kunst- en cultuurklimaat, zowel in de vrije tijd als op school. Wij willen dat iedereen kan meemaken hoe het is om zélf kunst te beoefenen en zich door kunst van anderen te laten verrijken. Wij stimuleren cultuurbeoefening door versterking van de sector met advies en subsidies. Wij zetten ons in voor kwalitatief goed cultuuronderwijs, in nauwe samenwerking met scholen en culturele instellingen. Daarnaast werken wij aan de doorstroom van binnenschools cultuuronderwijs naar buitenschoolse cultuurbeoefening in de vrije tijd. Hiermee staat CultuurSchakel aan de basis van cultuurdeelname in Den Haag.

www.cultuurschakel.nl

BRONNEN: BMC, Revitalisering van de amateurkunst 2021, pag. 15, 23, 26, 42. Boekmanstichting, Cultuurmonitor jaarrapportage 2021, pag. 10, 154, 155, 156, 161. Berenschot, VNG Corona, cultuur en gemeenten deel 2 2022, pag. 13, 41. CBS, Detailering cultuurlasten gemeenten en provincies 2019, tabel 10. CultuurSchakel, Resultaten IMPULS! Herstelregeling 2022. LKCA, VerenigingsMonitor 2021, Den Haag, pag. 6, 8, 9, 17, 18, 19. LKCA, Kunstzinnig en creatief in de vrije tijd, Monitor Amateurkunst 2021, pag. 4, 7, 12. FOTOS: BART VERSTEEG EN SJOERD VAN DER HUUCHT.